

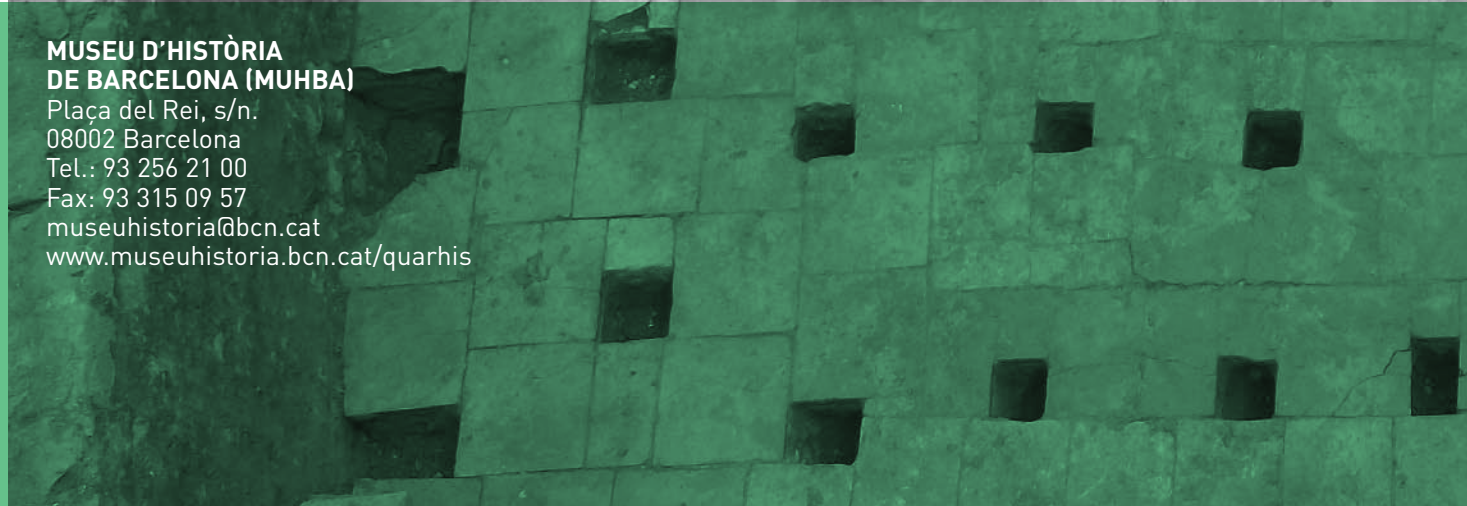
MUHBA MUSEU D'HISTÒRIA DE BARCELONA

MUSEU D'HISTÒRIA DE BARCELONA
MUHBA

MUSEU D'HISTÒRIA DE BARCELONA (MUHBA)
Plaça del Rei, s/n.
08002 Barcelona
Tel.: 93 256 21 00
Fax: 93 315 09 57
museuhistoria@bcn.cat
www.museuhistoria.bcn.cat/quarhis

quarhis

QUADERNS D'ARQUEOLOGIA I HISTÒRIA DE LA CIUTAT DE BARCELONA

| BARKENO | BARCINO | BARCINONA |
| BARŠALŪNA | BARCELONA

quarhis

ÈPOCA II · ANY 2015 · N.11 · ISSN 1699-793X
248 PÀGINES · BARCELONA

 Ajuntament de Barcelona

Editor:

Museu d'Història de
Barcelona (MUHBA)
Institut de Cultura
Ajuntament de Barcelona

Director MUHBA:

Joan Roca i Albert

Direcció Quarhis:

Julia Beltrán de Heredia

Secretària de redacció:

Vanesa Triay

Consell de redacció:

Xavier Aquilué (MAC)
Julia Beltrán de
Heredia (MUHBA)
Josep Guitart (UAB)
Josep M. Gurt (UB)
Albert López (DiBa)
Magí Miret (GC)
Carme Miró (ICUB)
Miquel Molist (UAB)
Isabel Rodà (UAB)

Avaluadors externs:

Luis Caballero Zoreda
Carmen Fernández Ochoa
Sauro Gelichi
Jean Guyon
Simon Keay
Bernat Martí
Lucy Vallauri
Desiderio Vaquerizo
Giuliano Volpe

Control gràfic:

Emili Revilla

Disseny gràfic:

PFP
[Quim Pintó,
Montse Fabregat]

Realització:

Edicions Hipòtesi, SL

Impressió:

Índice Arts Gràfiques, SL

Imatges de la coberta:

José Luis Biel-MMB
i Noemí Nebot Pich

ISSN

1699-793X

Dipòsit legal

B-9715-2005

© dels textos els autors

© de l'edició

**Museu d'Història
de Barcelona**

Institut de Cultura,
Ajuntament de Barcelona
Plaça del Rei, s/n
08002 Barcelona
Tel.: 93 256 21 00
Fax: 93 315 09 57
www.museuhistoria.bcn.
cat/quarhis

QUADERNS D'ARQUEOLOGIA
I HISTÒRIA DE LA CIUTAT DE
BARCELONA

| BARKENO | BARCINO | BARCINONA |
| BARŠALŪNA | BARCELONA |

quarhis

ÈPOCA II·ANY 2015·NÚM.11·ISSN 1699-793X
248 PÀGINES · BARCELONA

SUMARI
SUMARIO
SUMMARY
SOMMAIRE

9-11 PRESENTACIÓ. OBERTURA DE CAMP

JOAN ROCA I ALBERT

12-13 EDITORIAL

JULIA BELTRÁN DE HEREDIA BERCERO

ENTERRAR-SE AL DAVANT DEL MAR

16-64 LES NECRÒPOLIS DE LES DRASSANES REIALS DE BARCELONA (SEGLES I-VII)

ESTEVE NADAL ROMA

51 ANNEX 1. Llits funeraris d'os dels segles I i II dC

ESTEVE NADAL ROMA I ISABEL PELLEJERO USÓN

59 ANNEX 2. Estudi arqueobotànic de la necròpolis de les Drassanes Reials

RAQUEL PIQUÉ I HUERTA I MARC FERRÉ I TRÍAS

66-78 LA POBLACIÓ ROMANA A *BARCINO* A TRAVÉS DEL JACIMENT DE LES DRASSANES.

DADES ANTROPOLÒGIQUES, DEMOGRÀFIQUES I CULTURALS

M. EULÀLIA SUBIRÀ I DE GALDÀCANO

NOTES I ESTUDIS

82-96 EVIDÈNCIES ARQUEOLÒGIQUES DE LES COMUNITATS HUMANES

EN LA TRANSICIÓ DEL III AL II MIL·LENNI CAL BC AL PLA DE BARCELONA

ANNA GÓMEZ BACH I ANNA BORDAS TISSIER I SERGIO ARROYO BORRAZ I JOSEFA HUERTAS

ARROYO I JORDI AGUELO MAS I ALBERT VELASCO ARTIGUES I JAVIER GONZÁLEZ MUÑOZ I

JORDI NADAL LORENZO I MARIA SAÑA SEGUÍ I MIQUEL MOLIST MONTAÑA

98-124 ELS JACIMENTS DE L'ESTACIÓ DE LA LAV A LA SAGRERA I EL DE L'HOSPITAL

DE LA SANTA CREU I SANT PAU: APROXIMACIÓ A L'ESTUDI DE L'EVOLUCIÓ

DEL POBLAMENT RURAL D'ÈPOCA IBÈRICA AL PLA DE BARCELONA

ISABEL PEREIRA HERNÁNDEZ I CONXITA FERRER ÀLVAREZ I FRANCESC ANTEQUERA DEVESA

126-146 NOVETATS SOBRE EL FÒRUM DE *BARCINO*: LA CÚRIA I ALTRES EDIFICIS PÚBLICS

JULIA BELTRÁN DE HEREDIA BERCERO

148-162 EL CONSUM DE TABAC ENTRE ELS PESCADORS D'ÈPOCA MODERNA.

NOVES DADES RELATIVES AL CONJUNT DE PIPES DE CERÀMICA TROBADES A BARCELONA

MIKEL SOBERÓN RODRÍGUEZ

164-182 LA CÉRAMIQUE CATALANE DU XVe AU XVIIe SIÈCLE EN PROVENCE ORIENTALE.

RELECTURE ET NOUVEAUX APPORTS DES CONTEXTES MARITIMES.

GAËLLE DIEULEFET

184-199 LA BOTIGA DE JOSEP BARBA: UN TERRISSER A LA BARCELONA DEL SEGLE XVIII

NOEMÍ NEBOT PICH

NOTICIARI

202-204 PROJECTE PREHISTÒRIA AL PLA DE BARCELONA

205-206 PLA *BARCINO*. LA MURALLA ROMANA ENTRE LES TORRES 27 I 28. RESULTATS ARQUEOLÒGICS

207-209 PLA *BARCINO*. LA BASÍLICA DELS SANTS MÁRTIRS JUST I PASTOR:

LA CIUTAT CRISTIANA I VISIGODA

210 LA RECUPERACIÓ DE LES PINTURES MURALS ROMANES DE LA *DOMUS* DEL CARRER D'AVINYÓ, 15

211-213 TÈCNiques CONSTRUCTIVES I ARQUITECTURA DEL PODER AL NORD-EST DE LA

TARRACONENSE. METODOLOGIA DE REPRESENTACIÓ I PARÀMETRES ANALÍTICS

PER A LA COMPRESIÓ DELS PROCESSOS EVOLUTIUS ENTRE L'ALT IMPERI

I L'ANTIGUITAT TARDANA. ACTIVITAT DUTA A TERME EL 2013-2104.

214 CONVENI AMB LA UNIVERSITAT DE BARCELONA PER A L'EXCAVACIÓ DELS JARDINS

DE VICTORIA DE LOS ÁNGELES

215-217 BIBLIOGRAFIA PUBLICADA SOBRE ARQUEOLOGIA DE BARCELONA

219-226 TEXTOS EN CASTELLANO. SÍNTESIS

227-234 ENGLISH TEXT. SUMMARY

235-242 TEXTES EN FRANÇAIS. RÉSUMÉ

243-247 NORMES DE PRESENTACIÓ D'ORIGINALS A QUARHIS

OBERTURA DE CAMP

El número d'enguany de *Quarhis*, en el qual destaquen tant les novetats sobre la prehistòria i sobre la ciutat antiga com, a partir d'estudis ceràmics, sobre els temps medievals i moderns, sembla preludiar el que podríem anomenar “una obertura de camp”.

L'extensió de les cerques arqueològiques en temps proppassats, per l'impuls en les actuacions urbanes sotmeses a seguiment preventiu, entre les quals destaca la Sagrera, i algunes intervencions programades com la de Sant Just, han donat lloc a una acumulació tant de dades com d'hipòtesis que sembla que apuntin, en diferents fronts, cap a la necessitat de nous marcs interpretatius generals.

El primer conjunt d'articles de la revista, encapçalats pel treball extens d'Esteve Nadal i amb les aportacions d'Isabel Pellejero (juntament amb Nadal) i d'Eulàlia Subirà, amplia el que fins ara sabíem de *Barcino* amb la presentació dels resultats dels estudis sobre la necròpolis romana de les Drassanes, activa del segle I dC al segle VII dC al llarg de la via paral·lela a la costa, i proposa noves hipòtesis sobre la demografia i l'esperança de vida a *Barcino*.

Però els interrogants es multipliquen en la part dedicada a Notes i estudis, en tres grans fronts si més no:

El primer es refereix al període del final del tercer mil·lenni al principi del segon mil·lenni abans de la nostra era, “l'edat del bronze inicial”, amb una aportació col·lectiva que anuncia un coneixement molt més detallat de les dinàmiques econòmiques i socials i de les estratègies territorials dels grups agrícoles i ramaders que llavors poblaven l'àrea on avui és Barcelona.

El segon front és el de la importància i persistència del poblament rural ibèric en temps de la Roma republicana, segons exposen Ferreira, Ferrer i Antequera, a diferència de les discontinuïtats que es constaten en els assentaments més grans i compactes dels turons. Aquest és un tema clau per a començar a esclarir els moments inicials de la colonització romana arran de la fundació de *Barcino*, que es produïa en una plana ja poblada i explotada.

Un tercer front d'interrogants que s'aborden en les Notes i estudis d'aquest *Quarhis* es refereix als primers segles de *Barcino*, en què es multipliquen les proposicions sobre el fòrum i sobre la relació entre l'espai intramurs, ocupat per edificis públics i amb un espai habitable escàs i en mans de les elits, i un *suburbium* ben poblat i urbanitzat. La hipòtesi del *collegium* a Sant Iu, la d'un temple a Sant Just i la de la cúria tancant el fòrum pel costat de Sant Honorat s'afegeixen al plànol que, al llarg dels anys, ha anat dibuixant Julia Beltrán de Heredia. Aquesta acumulació d'hipòtesis ha d'incentivar, tard o d'hora, una reflexió general sobre el conjunt monumentalitzat del fòrum i el seu entorn, igual que les hipòtesis recentment llançades sobre el poder episcopal a l'antiguitat tardana plantegen nous interrogants sobre aquest aspecte.

Quant a les recerques sobre els temps medievals i moderns, la primera del número mostra el profit que Gaëlle Dieulefet treu dels estudis ceràmics dels inventaris de naufragis, amb vista a complementar, per via arqueològica, les dades que ja es tenien dels intercanvis entre Barcelona i altres ports de la Mediterrània occidental, en direcció a Provença i a la península Itàlica, amb un paper destacat de Marsella.

Entre els treballs sobre els temps moderns cal remarcar, així mateix, l'aportació de Mikel Soberón sobre l'extensió del consum de tabac entre les classes populars i el comerç de pipes que comportava. No tan sols pel seu contingut, sinó per la proposta d'incorporar nous conceptes a l'anàlisi i, sobretot, per la insistència metodològica a considerar, de manera conjunta i indestriable, les fonts arqueològiques i les fonts escrites. Soberón en fa una condició *sine qua non* en la construcció d'una història urbana que permeti defugir una "arqueologia plena de tipologies i descripcions però buida d'éssers humans" i s'allunyi del risc que "per la manca de models interpretatius, en comptes de contribuir a l'esperit crític, l'arqueologia esdevingui còmplice del discurs del poder". En la mateixa línia de treball amb materials arqueològics i documents escrits s'inscriu l'article de Noemí Nebot, a l'hora d'estudiar les transformacions urbanes que impliquen els canvis de model econòmic al segle XVIII, amb la pèrdua de pes de les estructures gremials.

Tot plegat, com dèiem al principi, sembla anunciar que la intensa activitat derivada de les excavacions dels darrers anys pot tenir l'efecte de posar en qüestió alguns dels paradigmes vigents, de manera encara imprevisible, amb la necessitat de confirmar, matisar o desmentir les hipòtesis més recents. Ja fa temps que assistim a una vertadera revolució quant al coneixement dels primers pagesos en l'àrea que avui ocupa Barcelona i l'acumulació recent de noves tesis sobre els segles inicials de la colònia de *Barcino* i sobre l'antiguitat tardana requereix, igualment, un debat general. Un debat que propiciï la renovació historiogràfica.

Al final de la revista, el Noticiari desgrana una relació dels marcs organitzatius intermedis –Projecte Prehistòria de Barcelona, Pla *Barcino*, Projecte MARqHis, Universitat de Barcelona–, en què s'ha substanciat un bon nombre d'aquests treballs recents. Esperem, ara, que el MUHBA sigui un bon lloc per a esperonar l'obertura de camp necessària amb vista a creuar recerques, discutir hipòtesis i fer un salt endavant en els marcs interpretatius generals. El coneixement de la història de Barcelona només en pot sortir beneficiat.